

Vagyon és rehabilitáció

Az Európai Unió Szerbiától igazi és nem jelképes restitúciót vár el – nyilatkozta Varga László, a szerbiai parlament európai integrációs bizottságának az elnöke a Blicnek, és ezzel a közvélemény tudtára adta, hogy Európa nem olyan vagyon-visszaszármaztatási törvényt vár el Szerbiától, amely csak úgy formálisan alkalmazható, feledve a lényegét.

A lényeg pedig, hogy a tisztességgel, törvényesen szerzett vagy örökölt vagyon szent, és politikai érdekeket nézve nem lehet embereket kifosztani. Mint amikor például osztályharc címén elvették a gyárakat, termőföldeket, vagy beszolgáltatással kisöpörték a padlásokat, vagy amikor kollektív háborús bűnössé nyilvánították bizonyos települések teljes lakosságát, vagy a vajdasági németiség egészét, vagy amikor az 1918 utáni jugoszláv agrárreformmal megváltoztatták a nagybirtokok tulajdonosainak nemzeti struktúráját... De az időben nem nyúlhatunk messzire vissza, mert a most közzétett törvény, amelyet a tervek szerint szeptemberben el is fogad a szerb parlament, csupán 1945-től számol. De így is korlátokkal, hiszen alkalmazásának könnyítése érdekében a parlamentben hozzászólják a rehabilitációról szóló törvény módosításait is – szintén szeptemberben –, hogy lehetővé váljon a vagyon visszaszármaztatása a rehabilitált személyek esetében is. Becslések szerint 1480 rehabilitációs ítéletet hoztak a bíróságok, és még 800 beadvány vár elbírálásra. Nem nagy szám, de mégis azt hangoztatják a politikusok, hogy csak azon személyek (és örökösök) számíthatnak elkobzott vagyonukra, akik esetében megtörtént a jogerős rehabilitáció. Ám ez sem olyan egyszerű, hiszen Slobodan Homen, a szerb igazságügyi minisztérium államtitkára erről így fogalmazott: „Ez azt jelenti, hogy az usztasa formációk, bizonyos magyar, partizán vagy csetnik csoportosulások volt tagjainak nem lesz joguk kártalanításra.” E mondat mögött pedig az áll, hogy a mindenkorai állam ellenségé nyilváníthat és vagyonától megfoszthat bizonyos csoportosulásokat.

Tehát vagyon-visszaszármaztatás ugyan lesz, de igazságot, főként történelmi igazságtételt ne várjunk. Egyébként is, hírek szerint, a második világháborús áldozatok után kutató szerb állami tényfeltáró bizottság nemigen dolgozik, mert munkájára nincs pénz, ami mögött minden bizonnyal az igazi politikai akarat hiánya áll.

S az igazi politikai akarat hiányzik a vagyon visszaadása esetében is. Annak az államnak a jogutódja, amelynek ölébe a második világháború után óriási vagyon hullott, a 2000-ben történt változás óta a privatizációval beszedett pénzekkel sem tudott talpra állni, érthetően fél, hogy mi lesz ezután, amikor nem kap, de adnia kell. Tehát nem biztos, hogy Európa azt kapja, amit elvárna, de ugyanúgy mi sem.

FRIEDRICH Anna